

1. OBČANSKOPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST

1.1. Obecné úvahy nad pojmem odpovědnosti

V rámci zvoleného tématu a vymezeného cíle se sluší zabývat se nejprve otázkou, co lze rozumět pod pojmem občanskoprávní odpovědnost. Jde beze sporu o problém mimořádně zajímavý a možná překvapí, že snahy o definování pojmu odpovědnosti jsou, vezmeme-li v úvahu stáří samotných kořenů soukromého práva, v podstatě nové, či řekněme novodobé. Z představitelů české právní vědy se tímto problémem blíže zabýval jako první v podstatě až Viktor Knapp, který předchozí téměř nepatrné snahy o definici občanskoprávní odpovědnosti považuje za kusé a neuspokojivé.¹

Na shora uvedenou problematiku definice občanskoprávní odpovědnosti se v právní teorii, zejména občanskoprávní, vyvinulo v návaznosti na Knappovu kritiku stavu řešení této problematiky postupně několik názorů, které se snaží občanskoprávní odpovědnost co nejlépe definovat. Jak odpovídá užívanému přívlastku, nebudu se v této práci nijak věnovat definici odpovědnosti trestněprávní či jiné, od občanskoprávní odpovědnosti odlišné. Dále si tak dovoluji užívat pojmu občanskoprávní odpovědnosti a odpovědnosti jako pojmů totožných, když další výklad má za cíl, nebude-li výslovně zejména pro ilustraci uvedeno jinak, věnovat se pouze definici odpovědnosti občanskoprávní.

Dle Lubyho² lze koncepcie občanskoprávní odpovědnosti rozdělit do 2 kategorií, a to konkrétně jednak na teorie chápající občanskoprávní odpovědnost jako složku občanskoprávního vztahu a jednak na teorie považující občanskoprávní odpovědnost za občanskoprávní sankci.

Knappová jde v třídění názorů dále a vyčleňuje z první výše zmíněné kategorie dle Lubyho, tj. kategorie teorií chápajících občanskoprávní odpovědnost jako složku samotného právního vztahu, subkategorii teorií, které považují občanskoprávní odpovědnost za hrozbu občanskoprávní sankcí s tím, že zároveň přidává další kategorii, a to názory pozitivistické. Knappová tudíž vychází z třídění názorových

¹ Knapp, V.: *Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu*. Stát a právo I, 1956, s. 66. Shodně Luby, Š.: *Prevencia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava, 1958, s. 32.

² Luby, Š.: *Prevencia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava, 1958, s. 32 a násl.

konceptí do 4 skupin.³ Sama však uvádí, že by bylo možné vystačit s Lubyho kategorizací, nicméně rozdělení do 4 skupin považuje za vhodnější, i když následně se (možná trochu překvapivě) nezabývá hned první vymezenou kategorií, tj. skupinou názorů považujících odpovědnost za složku občanskoprávního vztahu, když uvádí, že názory tohoto druhu se „už vyskytují jen ojediněle“.⁴ Je proto otázkou, zda vymezení této kategorie jako zcela samostatné nebylo již v době vzniku citované práce nadbytečné.

Švestka v tomto ohledu v poslední době pracoval, podobě jako Luby, v podstatě s tříděním na dvě skupiny možných pojetí odpovědnosti, které uvádí jako dva hlavní názorové proudy.⁵

1.2. Odpovědnost jako hrozba sankcí

Vraťme se ale nyní na počátek snah o definování odpovědnosti v české právní teorii. S první podrobně odůvodněnou a rozebranou definicí občanskoprávní odpovědnosti přichází, jak uvedeno výše, V. Knapp, který odpovědnost chápe jako hrozbu sankcí, tedy mimo jiné jako imanentní složku občanskoprávního vztahu, která je tomuto právnímu poměru vlastní již od počátku. Již z tohoto důvodu považují osobně za nadbytečné právě tento právní názor považovat za samostatnou kategorii konceptí odpovědnosti, jak činí Knappová. Pokud jde o Knappovu teorii, pak tato vychází z úvahy nad základním problémem, zda subjekt odpovídá za splnění povinnosti nebo zda odpovídá až za porušení, resp. nesplnění povinnosti. Uvedená otázka mimo jiné vychází z rozdílného chápání pojmu odpovědnosti v obecném vyjadřování a vnímání lidí. Knapp se přitom přiklání právě k tomu, že odpovědnost jako hrozba sankcí vzniká již spolu se vznikem primární právní povinnosti, přičemž tato jaksi latentní⁶ složka se aktivuje až v případě porušení povinnosti. Sankcí přitom míní sankci hmotněprávní v podobě jisté újmy, kterou je porušitel práva postižen, nikoli sankci procesní ve formě donucení cestou exekuce.⁷

³ Knappová, M.: *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Eurolex Bohemia. 1. vydání. Praha, 2003 (původně Academia. Praha, 1968), s. 206 a násl.

⁴ Knappová, M.: *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Eurolex Bohemia. 1. vydání. Praha, 2003 (původně Academia. Praha, 1968), s. 207.

⁵ Dvořák, J., Švestka, J., Zuklínová, M. a kol. *Občanské právo hmotné*. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Wolters Kluwer. Praha, 2013, s. 352 a násl.

⁶ Knappová, M.: *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Eurolex Bohemia. 1. vydání. Praha, 2003 (původně Academia. Praha, 1968), s. 212.

⁷ Oproti některým jiným autorům, kteří považují občanskoprávní odpovědnost za součást občanskoprávního vztahu.

1.3. Odpovědnost jako sekundární právní povinnost

V právní teorii však po definování Knappovy teorie převládl názor,⁸ který považuje občanskoprávní odpovědnost za sekundární právní povinnost předpokládanou sankční složkou příslušné normy. S touto teorií přichází u nás M. Knappová,⁹ na kterou navazují další autoři.¹⁰ Východiskem je mimo jiné chápání odpovědnosti jako odpovědnosti za porušení povinnosti, nikoli za samotné splnění. Sekundární právní povinnost může mít přitom různou podobu, když zde definujeme občanskoprávní odpovědnost obecně. Ta se následně, dnes již zcela přirozeně, dělí v návaznosti na povahu porušené primární povinnosti a následky, které z porušení povinnosti vyplynou jako sekundární právní povinnost, a to zejména na odpovědnost za škodu, odpovědnost za vady, odpovědnost za prodlení. V rámci vymezeného tématu se budeme dále zabývat jen odpovědností za škodu, kdy je, jak již název napovídá, obsahem sekundární právní povinnosti povinnost nahradit škodu. Jedná se přitom o nejčastější občanskoprávní následek porušení povinnosti. S ohledem na skutečnost, že občanskoprávní povinnost je v rámci teorie Knappové chápána co do podstaty jako kterákoli jiná právní povinnost, vychází definice zcela správně z vymezení samotné právní povinnosti, kterou chápe jako „právem uloženou míru nutnosti určitého chování“.¹¹ V návaznosti na citovanou práci z roku 1957, kde definuje odpovědnost jako „míru rozšíření práv a povinností subjektů právního vztahu v důsledku porušení povinnosti“,¹² autorka svou teorií zpřesňuje a dochází k závěru, že občanskoprávní odpovědnost je možno nejlépe definovat jako „rozšíření míry nutnosti chování, k němuž došlo v důsledku porušení povinnosti“.¹³

V dnes již legendárním díle, které bylo již výše několikrát zmíněno či citováno, Prevenia a zodpovednosť v občianskom práve, uvádí Luby, že „občianskoprávna zodpovednosť a občianskoprávna sankcia je to isté a totožné s povinnosťou, ktorú

⁸ Dvořák, J., Švestka, J., Zuklínová, M. a kol. *Občanské právo hmotné*. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Wolters Kluwer. Praha, 2013, s. 354.

⁹ Knappová, M.: *Odpovědnost za porušení povinností z hospodářských smluv*. In.: Právník 3/1957, s. 209 a násl.

¹⁰ Švestka, J.: *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Academia, Praha, 1966. Dále Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J.: *Občanské právo hmotné 1*. 4. vydání. ASPI. Praha, 2005. Nebo Pelikánová, I.: *Obchodní právo*. 5. díl. Odpovědnost (s přihlédnutím k novému občanskému zákoníku). Wolters Kluwer. Praha, 2012, s. 11 a násl. Či Tichý, L., Hrádek, J.: *Deliktní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 6.

¹¹ Knappová, M.: *Odpovědnost za porušení povinností z hospodářských smluv*. In.: Právník 3/1957, s. 209 a násl. A shodně: Knappová, M.: *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Eurolex Bohemia. 1. vydání. Praha, 2003 (původně Academia. Praha, 1968), s. 49.

¹² Knappová, M.: *Odpovědnost za porušení povinností z hospodářských smluv*. In.: Právník 3/1957, s. 209 a násl.

¹³ Knappová, M.: *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Eurolex Bohemia. 1. vydání. Praha, 2003 (původně Academia. Praha, 1968), s. 240.

možno nazývať zodpovednostnou alebo sankčnou povinnosťou“.¹⁴ Luby tedy takéž, stejně jako Švestka v níže uvedeném případě, chápe odpovědnost jako samostatnou právní povinnost sankční povahy vznikající jako následek porušení povinnosti primární.

Švestka ve své práci *Odpovědnost za škodu* podle občanského zákoníku zastává názor, že „nepříznivý právní následek předvídaný sankční složkou příslušné normy lze obecně nazvat odpovědností podle hmotného práva (občanskoprávní odpovědností) neboli sankcí ve smyslu hmotného občanského práva (občanskoprávní sankcí)“.¹⁵

Zde se hodí poznamenat, že Knappová zcela neztotožňuje pojem hmotněprávní občanskoprávní sankce s občanskoprávní odpovědností, když mimo jiné uvádí, že právním následkem porušení povinnosti je v mnoha případech též perpetuace původní právní povinnosti nově opřena o další právní důvod (je tomu tak, pokud jde o odpovědnost za škodu, např. v případě náhrady formou restituce v předešlý stav), která nemá ve své podstatě sankční charakter. Je přitom jisté, že odpovědnostní povinnost vzniká vždy nezávisle na tom, zda původní povinnost trvá, nebo zda zanikla. Knappová tak není ve všech případech přesvědčena o tom, že by odpovědnost byla právní povinností sankčního charakteru. Již v roce 1966 je u Švestky patrné, že shodně s Knappovou nepovažuje za součást občanskoprávní odpovědnosti procesní sankci v podobě možnosti vynucení primární povinnosti prostřednictvím exekuce, když hovoří o „sankci ve smyslu hmotného občanského práva“. Švestka pak v pozdějších dílech přímé ztotožnění odpovědnosti a hmotněprávní občanskoprávní sankce již opouští.¹⁶ K těmto názorům lze přisvědčit, když lze mít za to, že ne všechny odpovědnostní povinnosti jsou povinnosti sankční povahy. Účel sankční pak není ani hlavním, ani jediným účelem odpovědnosti.

Nelze pak nevidět, že zmíněné názory Knappové a Švestky vychází mimo jiné z mírně odlišného názoru na povahu občanskoprávní sankce,¹⁷ resp. okamžik jejího vzniku, než výše uvedená teorie Knappova. Dle Knappa existuje občanskoprávní sankce jako latentní součást občanskoprávního vztahu od počátku a je jaksi aktivována za splnění právem určených předpokladů. Dle názoru z kategorie Knappové a Švestky vzniká sankční povinnost až po porušení primární povinnosti též za právem stanovených předpokladů. Zejména v případě odpovědnosti za škodu pak není pochyb o tom, že odpovědnostní povinnost k náhradě v penězích má mimo jiné sankční charakter.

Věnujíce se problematice kauzálního nexu v případě institutu odpovědnosti za škodu vyslovuje, tehdy ještě bez bližšího odůvodnění a spíše mimochodem,

¹⁴ Luby, Š.: *Prevenencia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava, 1958, s. 43.

¹⁵ Švestka, J.: *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Academia, Praha, 1966, s. 37.

¹⁶ Např. Dvořák, J., Švestka, J., Zuklínová, M. a kol. *Občanské právo hmotné*. Svazek I. Díl první: Obecná část. Wolters Kluwer. Praha, 2013, s. 352.

¹⁷ Pokud nyní zůstaneme u následků porušení právní povinnosti, které mají charakter sankce.

názor považující odpovědnost za škodu za následnou povinnost sankční povahy již Tilsch ve svém příspěvku k počtě Dr. Antonína rytíře Randy, když uvádí, že „sankce civilní, povinnost k náhradě, nastává jen tehdy, když škoda skutečně byla způsobena ...“¹⁸ Zmíněný autor pak myšlenku dále rozvíjí v tom směru, že občanskoprávní sankce nestíhá pokus, ale je nutné, aby protiprávní jednání způsobilo nepříznivý následek v majetkové sféře poškozeného. Tím zdůrazňuje jeden ze základních předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu, o kterých bude dále pojednáno, konkrétně vznik škody. Z toho je zřejmé, že uvedené neplatí pro jiné druhy občanskoprávní odpovědnosti, např. pro odpovědnost za prodlení.

Bez zajímavosti není ani to, že v roce 1938 dochází k obdobným závěrům o povaze občanskoprávní odpovědnosti ve francouzské teorii Marton, který uvádí, že „výraz ‚odpovědnost‘ vyjadřuje situaci, v níž se nachází ten, kdo nesplní povinnost, závazek stanovený jakoukoli normou ... je vystaven nepříznivým následkům, které orgán příslušný bdít nad dodržováním normy předvídá pro případ jejího porušení ... odpověden je ten, kdo musí snést následky nesplnění povinnosti, závazku ...“¹⁹

Dle mého názoru lze mezi teorie považující odpovědnost za zvláštní právní povinnost zahrnout i názory, které Knappová označuje jako pozitivistické a vyčleňuje je do zvláštní kategorie teorií. Jde zejména o názor francouzských civilistů Henri Mazeauda, Léona Mazeauda a André Tunca, kteří staví na teorii střetu zájmů škůdce a poškozeného, přičemž dochází k závěru, že „... někdo je odpovědný vždy, je-li povinen nahradit škodu.“²⁰ Lze přitom zcela souhlasit s Knappovou, která uvádí, že danému vyjádření není co vytknout z pohledu toho, že vychází ze shrnutí výsledného stavu, jak je předpokládán pozitivním právem. Z čistě právně teoretického hlediska však jde o definici kruhem, když je v podstatě učiněn závěr, že odpovědnost nese ten, kdo je odpověden.²¹ Tedy v podstatě o definici nejde. Jedná se toliko o shrnutí toho, co plyne z právní úpravy, což samozřejmě není bez významu. Navíc je patrné, že výše zmínění autoři vycházejí z toho, že odpověden je ten, kdo má odpovědnostní povinnost. V daném případě nerozlišují mezi odpovědností obecně a odpovědností za škodu jako specifickou kategorií odpovědnosti. Pozitivistické názory tak lze zahrnout do kategorie teorií, které považují odpovědnost za občanskoprávní sankci.

¹⁸ Tilsch, E.: O příčinném spojení v právu soukromém. In: *Pocta podaná českou fakultou právnickou panu Dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám dne 8. července 1904*. Bursík & Kohout. Praha, 1904.

¹⁹ Marton, G.: *Les fondements de la responsabilité civile*. Paříž, 1938, s. 251.

²⁰ Mazeaud, H. Mazeaud, L., Tunc, A.: *Traité thorique et pratique de la responsabilité civile délictuelle et contractuelle*, Paříž, 1965, s. 3.

²¹ Srov. Knappová, M.: *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Eurolex Bohemia. 1. vydání. Praha, 2003 (původně Academia. Praha, 1968), s. 215 a násl.

1.4. Pojetí občanského zákoníku

Ač, jak uvedeno výše, zůstaly teorie považující odpovědnost za imanentní složku primárního občanskoprávního vztahu, tedy v našem právním prostředí zejména teorie V. Knappa považující odpovědnost za hrozbu sankcí, prakticky osamoceny, vychází z ní občanský zákoník, když preferuje chápání odpovědnosti jako odpovědnosti za splnění povinnosti.²²

Osobně jsem toho názoru, že výstižnější a správnější je chápání občanskoprávní odpovědnosti jako sekundární právní povinnosti vznikající jako následek porušení povinnosti primární. Toto chápání dle mého soudu lépe vystihuje podstatu odpovědnosti a její funkce, zejména pak klíčovou funkci reparační, případně funkci satisfakční. Pojetí občanského zákoníku se omezuje jen na funkci preventivní. Mám přitom za to, že nelze odhlédnout ani od toho, že i v obecném chápání lidí převažuje vnímání odpovědnosti jako následného nepříznivého následku. Platí to samozřejmě zejména ve vztahu k odpovědnosti trestněprávní, a to v širším smyslu včetně odpovědnosti za přestupky. Na příkladu z oblasti veřejnoprávní odpovědnosti lze přitom chápání lidí velmi dobře demonstrovat. Jen těžko si je totiž možno představit, že by byl někdo trestně odpovědný za to, že nikomu nezpůsobí z nedbalosti škodu na zdraví, přičemž by nad každou osobou visela jako Damoklův meč hrozba sankce v podobě trestu odnětí svobody. I dle českého pozitivního práva je pak nedostatek deliktní způsobilosti, např. v podobě nízkého věku, okolností, která odpovědnost ex post vylučuje, nikoli podmiňuje.²³ Nicméně i odpovědnost občanskoprávní, zejména pokud jde o odpovědnost za škodu, je vnímána jako následná povinnost či závazanost k určitému chování, např. k náhradě škody. Nelze přitom odhlédnout ani od toho, že hrozba sankcí nemůže být sama o sobě ještě odpovědností, neboť ze samotné hrozby nemůže být rušitel postižen z titulu odpovědnosti. Z hrozby nevzniká poškozenému žádný nárok.²⁴ Vyjádřeno terminologií odpovědnosti za škodu, nemůže být nikdo odpověden jen proto, že dluží, nebo má jinou povinnost. Odpovědnost nastupuje až v případě porušení povinnosti primární, a to při splnění dalších předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu, které budou podrobně rozebrány dále a mezi které patří mimo jiné vznik škody. Kdybychom připustili Knappovu teorii jako správnou, museli bychom přehodnotit přístup k vymezení předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu. Příkláním se tedy zejména k názorům Knappové, Lubyho a Švestky, z nichž bude dále vycházeno v následujících úvahách. Knappova teorie navíc příliš neobstojí v případě deliktní odpovědnosti, kdy bychom museli nutně dojít k názoru, že odpovědnost vzniká prakticky již se vznikem deliktní způsobilosti. Osoby by pak v právním smyslu byly odpovědné za to, že nezpůsobí škodu,

²² Srov. zejména ust. § 24 větu prvou občanského zákoníku a důvodovou zprávu k předmětnému ustanovení.

²³ Srov. ust. § 25 zák. č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, v účinném znění.

²⁴ K tomu obdobně Knappová, M.: *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Eurolex Bohemia. 1. vydání. Praha, 2003 (původně Academia. Praha, 1968), s. 214.

nikoli za škodu způsobenou, a nemohli bychom tak vůbec hovořit o odpovědnosti za škodu²⁵ ve smyslu, jak je tento termín v této práci užíván a bude užíván i nadále. Tak tomu ostatně je i v občanském zákoníku, který hovoří o povinnosti nahradit škodu, nikoli o odpovědnosti za škodu.²⁶ Z výše zmíněných důvodů však toto koncepční řešení nepovažuji za šťastné, a to mimo jiné proto, že ani s tímto terminologickým přístupem se občanský zákoník nevypořádává s problémem, že ze samotné hrozby sankcí, či primární právní normy, jejímž účelem je především stanovení pravidla chování, jinak řečeno z původní právní povinnosti v širším smyslu, žádný nárok na náhradu nevznikne bez toho, aniž by došlo k porušení práva, tedy primární povinnosti, a tím ke vzniku nového právního vztahu. To platí tím spíše za situace, kdy občanský zákoník v ust. § 2909 normuje, že „Škůdce, který poškozenému způsobí škodu úmyslným porušením dobrých mravů, je povinen ji nahradit; ...“ Z toho je zřejmé, že ač vychází občanský zákoník z koncepce odpovědnosti za splnění, nepříznivé právní následky pro škůdce spojuje až s porušením práva. K obdobnému závěru můžeme dospět i při výkladu ust. § 2910 občanského zákoníku, které obsahuje druhou klíčovou skutkovou podstatu odpovědnosti a stanoví, že: „Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.“ Ještě zřetelnější je tento problém podporující správnost mého závěru vycházejícího z výhrady Knappové v případě odpovědnosti za porušení smluvní povinnosti, kdy ust. § 2913 odst. 1 občanského zákoníku stanoví, že „poruší-li strana povinnost ze smlouvy, nahradí škodu ...“

1.5. Závěrem k problematice definování odpovědnosti

Závěrem lze v návaznosti na shora uvedené podrobnější výklady ještě potvrdit, že je možno, jak bylo již výše naznačeno, Lubyho kategorizaci teorií odpovědnosti na teorie chápající občanskoprávní odpovědnost jako složku občanskoprávního vztahu a na teorie považující občanskoprávní odpovědnost za občanskoprávní sankci považovat za zcela postačující a dostatečně zachycující klíčové rozdíly jednotlivých koncepcí, kdy jde zejména o rozdílný přístup k chápání toho, zda subjekt práva odpovídá za splnění, nebo za porušení povinnosti.²⁷ Tím spíše, když i sama Knappová, která názory pozitivistické vyčleňuje zvláště, přiznává, že „názor pozitivistický ... je koneckonců jistou variantou názorů spatřujících podstatu občanskoprávní

²⁵ Obdobně by nebylo možno hovořit ani o odpovědnosti za vady nebo odpovědnosti za prodlení.

²⁶ Srov. nadpis Oddílu 2 Dílu 1 Hlavy III Části čtvrté občanského zákoníku.

²⁷ Ač lze v rámci zmíněných skupin vyčlenit určité subkategorie, tyto vychází z obdobného základu.

odpovědnosti v civilní sankci²⁸.²⁸ V návaznosti na možné rozdílné chápání pojmu civilní sankce, jehož obsah nebyl rovněž dosud definitivně vyřešen,²⁹ mám za to, že by bylo vhodné případně zobecnit označení prvé kategorie jako skupiny teorií chápajících občanskoprávní odpovědnost jako sekundární právní povinnost vznikající z porušení povinnosti primární, a to vycházejí z toho, že ne všechny následky porušení povinnosti mají sankční povahu. Obsah kategorie by však zůstal nedotčen. Pokud bychom vyšli z obecnějšího pojetí sankce jako samotné odpovědnosti povinnosti, výše uvedený problém nevznikne a terminologické změny není třeba. V rovině obecné občanskoprávní odpovědnosti mám však za vhodnější hovořit o sekundární právní povinnosti obecně.

I přesto, že převažujícím názorem je názor považující odpovědnost za nepříznivý právní následek v podobě nového závazku vznikajícího jako následek porušení právní povinnosti, je jisté, že problém definování pojmu občanskoprávní odpovědnosti nebyl dosud v českém právním prostředí vyřešen, a lze očekávat, že bude i nadále předmětem řady vědeckých prací. Ještě více právě po přijetí občanského zákoníku, jež v jistém smyslu opět oživuje myšlenky právě opačné. V mých očích méně správné. A to i přesto, že již Knappová se snažila obě teorie jaksi smířit a za pomoci vytvoření svébytné kategorizace odpovědnosti uzavřít, že vlastně obě teorie nejsou v rozporu, ale mohou existovat vedle sebe jen proto, že vycházejí z odlišného pojetí odpovědnosti.³⁰ Mě osobně však dané odůvodnění nepřesvědčilo. Lze sice souhlasit s tím, že hrozba sankce v občanském právu a v právu obecně existuje a má nezanedbatelný význam. To je v podstatě nepochybné. Mám však za to, že hrozba sankcí ještě není odpovědností. Odpovědnost může být v právu jen jedna, a to mimo jiné z toho důvodu, že by se jevilo minimálně zvláštní, pokud by byl někdo odpověden z více odpovědností, byť by byly teoreticky rozlišeny.³¹ Primární povinnost, pokud je plněna řádně a včas, nepotřebuje dalšího právního titulu v podobě odpovědnosti k tomu, aby byla realizována.

O podobné sblížení obou teorií a překlenutí rozporů, i když jiným způsobem, se snaží i Štěpán, který dovozuje, že osoba v právu odpovídá jak za splnění povinnosti, tak za její porušení.³² Lze plně souhlasit se Švestkou, který dokonce považuje tento názor za samostatnou koncepci či teorii odpovědnosti, že občanskoprávní odpovědnost, resp. dokonce právní odpovědnost jako taková je jen jedna,³³ a to zejména s ohledem na důvody shora uvedené. Osobně mám přitom za to, že o samostatnou

²⁸ Knappová, M.: *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Eurolex Bohemia. 1. vydání. Praha, 2003 (původně Academia. Praha, 1968), s. 207.

²⁹ Pravděpodobně se tak ani nestane.

³⁰ Srov. Knappová, M.: *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Eurolex Bohemia. 1. vydání. Praha, 2003 (původně Academia. Praha, 1968), s. 241 a následující.

³¹ V tomto směru nemám na mysli rozlišení jednotlivých druhů občanskoprávní odpovědnosti, např. na odpovědnost za vady, odpovědnost za prodlení apod., ale event. rozlišení teoretických kategorií odpovědnosti v rámci rozličného náhledu na samotnou odpovědnost.

³² K tomu srov. Štěpán, J. *Právní odpovědnost ve zdravotnictví*. Státní zdravotnické nakladatelství. Praha, 1960, s. 78.

³³ Švestka, J.: *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Academia, Praha, 1966, s. 38.

teorii, třetí názor, se v tomto případě nejedná. Jde toliko o pokus sblížit obě teorie pokusem o zdůvodnění toho, že mohou existovat vedle sebe.

Obdobný názor zastává i Tichý, který považuje obě teorie, tj. teorii o odpovědnosti povinnosti a teorii o hrozbě sankcí, za logicky rozporné. Naproti tomu, jak vylíčeno výše, nesdílím názor Tichého, který uvádí, že „pojmovologicky je kategorie odpovědnosti jasná“.³⁴ Tichý se přitom jako ke správným přiklání k názorům chápajícím odpovědnost jako sekundární právní povinnost, s čímž samozřejmě bez dalšího souhlasím.

³⁴ Tichý, L., Hrádek, J.: *Deliktní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 6.